

O přístupech ke zdaňování finančních a pojišťovacích činností daní z přidané hodnoty

Yvona Legierská

Policy Brief #4

leden 2013

Redakce provedla jazykové a stylistické úpravy textu. Text neprošel oponentním řízením.

© CESTA Centrum pro sociálně-tržní ekonomiku a otevřenou demokracii, 2013.

O přístupech ke zdaňování finančních a pojišťovacích činností daní z přidané hodnoty

Yvona Legierská*

Vedle zdaňování důchodů, práce a majetku obsahují standardní daňové soustavy daně ze spotřeby. Jedná se o nepřímé daně, u nichž je daňové břemeno přeneseno na spotřebitele, který je hradí při nákupu zboží a služeb. K nejvýnosnějším daním ze spotřeby patří daň z přidané hodnoty (*dále jen DPH*). Vybírá se v každém článku výroby, distribuce a obchodu prostřednictvím plátců daně, kteří si mohou svou daň na výstupu snížit o daň na vstupu jím uhrazenou při pořízení zboží a služeb, tzv. odpočet daně.

DPH je v České republice součástí reformovaného daňového systému od roku 1993 jako reakce na tehdy brzy očekávaný vstup do Evropské unie. Zavedení této nepřímé daně je pro svobodný pohyb zboží a služeb v tomto teritoriu předpokladem. Poprvé byl systém DPH vyzkoušen v roce 1967 v Dánsku a postupně se rozšířil, s výjimkou USA, do 130 zemí světa.

Členské země Evropské unie mají tuto daň harmonizovanou prostřednictvím jednotných pravidel, což je nezbytný předpoklad pro zajištění fungování společného trhu. Vedle základní sazby mohou uplatňovat jednu či dvě sazby snížené. Tato jednoduchá pravidla jsou však dále komplikována množstvím výjimek, jež byly udělovány některým členským státům v roce 1992 před přijetím Směrnice o DPH a v rámci aktu o přistoupení nových členských zemí k Evropské unii (*dále jen EU*).

Zcela zásadní výjimkou z principu fungování DPH jsou plnění osvobozená od daně, a to buď s nárokem na odpočet daně, nebo bez něj. K osvobozeným plněním s nárokem na odpočet patří například vývoz zboží do třetích zemí. K osvobozeným plněním bez nároku na odpočet

* Ing. Yvona Legierská, absolventka Vysoké školy báňské, působila téměř tři desítky let ve státní správě, naposledy v letech 2001–2006 na Ministerstvu financí České republiky v úseku daní a cel a Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Od roku 2010 vyučuje na Vysoké škole finanční a správní, o.p.s. daně, veřejné finance a sociální zabezpečení. V 90. letech se podílela na seznamování odborné veřejnosti s principy fungování daně z přidané hodnoty; byla spoluautorkou pěti aktualizovaných vydání publikací o této daní. Věnovala se také systematickému řešení daňových úniků. Je spolupracovníkem think-tanku CESTA Centrum pro sociálně-tržní ekonomiku a otevřenou demokracii. E-mail: yvona.legierska@seznam.cz

daně na vstupu patří mj. finanční činnosti poskytované zejména bankovním sektorem, ale také pojišťovací činnosti, což je předmětem tohoto příspěvku.

Proč jsou finanční a pojišťovací činnosti osvobozeny od daně?

Jedná se o ohleduplnost vůči finančním institucím? Je či není správné osvobození finančních a pojišťovacích činností od daně z hlediska daňové teorie? Mohou být finanční činnosti v členském státě EU zdaněny, pokud se k tomuto země rozhodne? Jaká jsou pozitiva a negativa přístupu ke zdaňování finančních a pojišťovacích činností? Existují i jiné alternativy zdanění bankovního sektoru? Na tyto a řadu dalších otázek se pokusí odpovědět tento příspěvek.

Daň z přidané hodnoty v komunitárním právu

Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (*dále jen Směrnice DPH*) nahradila předchozí šestou směrnicí (77/388/EHS) z roku 1977. V platnosti je od 1. ledna 2007, přičemž lhůta pro její implementaci do právního řádu každé členské země Evropské unie (*dále jen EU*) uplynula dnem 1. ledna 2008.

V článku 137 Směrnice DPH je uvedeno, že členské státy mohou poskytnout osobám povinným k dani¹ možnost volby zdanění či osvobození v případě poskytování finančních činností. Možnost opce zdanit finanční činnosti plátcem DPH vedle osvobození byla zakotvena i v předchozí šesté směrnicí z roku 1977. Jedním z důvodů zavedení osvobození u finančních činností je obtížné stanovení přidané hodnoty a tedy vyčíslení samotné DPH z některých poskytovaných bankovních služeb. V případě pojišťovacích činností je možné dle Směrnice DPH uplatňovat pouze osvobození od daně.

Česká republika, stejně jako dalších dvacet členských států Evropské unie, uplatňuje u finančních činností pouze osvobození od daně bez nároku na odpočet, a to jak v dnes již neplatném zákoně o DPH č. 588/1992 Sb. s účinností od 1. ledna 1993, tak v novém zákoně č. 235/2004 Sb. (*dále jen zákon o DPH*) s účinností od 1. května 2004, tj. od data vstupu ČR do EU.

Nemožnost uplatnění odpočtu daně na vstupu finančními institucemi, zejména bankami, fondy a obchodníky s cennými papíry, se tak projeví ve vyšších nákladech, které promítají do ceny poskytovaných služeb. Ty jsou sice osvobozeny, avšak DPH v podobě nákladové položky je

¹ Dle čl. 9 Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty se „*osobou povinnou k dani*“ rozumí jakákoliv osoba, která na jakémkoli místě vykonává samostatně ekonomickou činnost, a to bez ohledu na účel nebo výsledky této činnosti. „*Ekonomickou činností*“ se rozumí veškerá činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, včetně těžební činnosti, zemědělské výroby a výkonu svobodných a jiných obdobných povolání. Srv. Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty. Úřední věstník Evropské unie, L 347/1, 11. 12. 2006, dostupné na webu EUR-Lex.europa.eu (Přístup k právu Evropské unie), [http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/](http://www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006)

do ceny poskytovaných služeb započítána. Pořizovatelé těchto služeb – plátcí DPH – si nemohou odpočet daně uplatnit.

Pouze šest členských států EU – Belgie, Francie, Litva, Německo, Rakousko a Estonsko – umožnilo plátcům DPH v souladu se Směrnicí DPH ve svých národních zákonech *právo opce* pro osvobození či zdanění finančních činností, a to ještě každý jinou formou. Rozdíly v aplikaci jsou dány zejména:

- *rozsahem zdanění* (většina těchto států sice aplikuje DPH u platebních transakcí, nicméně každý stát v jiném rozsahu – v Litvě, Německu a Estonsku se například DPH vztahuje i na měnové operace, v Estonsku navíc i v rámci investičních fondů) a
- *statutem zákazníka* (např. v Německu a v Litvě musí být zákazník plátce DPH). Daňový základ tvoří ve valné většině hrubá částka poplatků zaplacených zákazníkem.² Kromě toho například Belgie a Francie provedly modifikaci této problematiky tak, že procentuálně či jinak vymezily rozsah zdanitelných plnění, jež je možné uskutečňovat s DPH vedle plnění osvobozených od této daně.³

Hlavním důvodem takových úprav byly obavy, že uplatněním odpočtů DPH institucí poskytujících finanční činnosti klesnou jejich odvody DPH.

V roce 2007 připravila Evropská komise (*dále jen EK*) návrh novely Směrnice DPH v oblasti finančních služeb. Návrh novely Směrnice DPH ukládal členským státům EU *povinnost* umožnit finančním institucím, aby si zvolily, budou-li své služby zdaňovat DPH nebo aplikovat režim osvobození od daně bez nároku na odpočet (*opt to tax*). Dosavadní Směrnice DPH totiž dává členským státům EU pouze *možnost*, nikoli povinnost zavést tuto volbu pro plátce DPH v jednotlivých národních zákonech, avšak jen u finančních činností, neboť pojišťovací činnosti jsou povinně od daně osvobozeny. Dále bylo návrhem novely Směrnice DPH řešeno tzv. přeshraniční *cost-sharing agreement*, dohodu o sdílení daně jednotlivými členskými státy EU v případě přeshraničního poskytování finančních a pojišťovacích služeb.

Cílem připravené změny bylo zvýšit právní jistotu v oblasti, která nebyla novelizována od roku 1977 a aktualizovat stávající pravidla s ohledem na globalizaci finančního prostředí.⁴ V září 2008 byl návrh projednán Evropským parlamentem. Předpokládané datum platnosti novely Směrnice DPH k 1. lednu 2009, ani k 1. lednu 2012 nebylo dodrženo kvůli nejednotnosti

² Šindelář, Jiří – Šindelář, Jan: Daň z přidané hodnoty a finanční služby. In: *Evropské finanční systémy 2010*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 71–75.

³ Pátek, Václav: *DPH u finančních a pojišťovacích služeb nejen pro banky a pojišťovny. Právo ES v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 110.

⁴ Balážová, Alena – Diviš, Martin: Nová příležitost. Evropská unie. Euro, Ročník 2008, číslo 1, s. 64.

přístupu členských zemí EU k této problematice. Od dalšího projednávání opt to tax a cost-sharing agreement pak bylo upuštěno.

V současné době je pozornost soustředěna jen na upřesňování definic finančních činností v rámci návrhu nařízení EK o těchto službách. To je zcela rozhodující pro uplatnění zdanění či osvobození. Mnohdy to vede i k soudním sporům.

Například finský správní soud rozhodl, že faktoring⁵ není finanční službou, a tudíž jej nelze osvobodit od DPH v souladu se Směrnicí DPH. Proti tomuto rozhodnutí bylo podáno odvolání k finskému Nejvyššímu správnímu soudu. Ten potvrdil, že rozhodnutí správního soudu je v rozporu s finským zákonem o DPH č. 88/1993, ve kterém je faktoring považován za finanční činnost osvobozenou od DPH. To je však v rozporu s rozhodnutím Evropského soudního dvora (*dále jen ESD*) v případě společnosti MGK-Kraftfahrzeuge-Factoring GmbH (C-305/01). Ačkoli rozhodnutí ESD v případě MGK nemělo žádný praktický vliv na změnu finského zákona o dani z přidané hodnoty ohledně faktoringových služeb, rozhodnutí finského správního soudu vedlo k tlaku na změnu uplatňování DPH v praxi u těchto dodávek služeb. Obchodní společnosti tak musely provést změny v jejich účetních systémech a zakázkách.⁶ V České republice není podle zákona o DPH faktoring osvobozen od daně z přidané hodnoty, ale zdaněn. Jen z tohoto příkladu je zřejmé, že stanovení hranice mezi zdaněním a osvobozením některých obdobných služeb není v EU jednotná.

Přístup ke zdanění finančních činností se však netýká pouze EU. Ve světě je řešeno různě. Například Singapur, Austrálie, Nový Zéland, Jižní Afrika a Indie mají osvobozeny tzv. maržové obchody, tj. užší osvobození znamenající zdanění pouze jasně stanovených poplatků. Neuplatněné odpočty jsou redukovány v podobě výjimek v Singapuru, Austrálii, Novém Zélandě, Indii a Kanadě nebo kompenzačních daní v Izraeli a Quebecu. Plné zdanění finančních činností není v praxi uplatňováno v žádné zemi, kde je zavedena DPH.⁷

Přístup k uplatňování DPH u finančních služeb v České republice

Předmětem daně dle platného zákona o DPH je, kromě dodání zboží a převodu nemovitostí, také poskytnutí služby za úplatu osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti. Dle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o DPH je definováno poskytnutí služby jako činnost, která není dodáním zboží nebo převodem nemovitostí.

⁵ Služba spočívající v opakovaně prováděném úplatném postupování krátkodobých pohledávek klienta na faktora před dobou jejich splatnosti.

⁶ Lockwood, Ben: How the EU VAT exemptions impact the Banking Sector. Study to assess whether banks enjoy a tax advantage as a result of the EU VAT exemption system. PricewaterhouseCoopers (PwC), Report, 2011, s. 117, http://www.pwc.com/en_GX/gx/financial-services/pdf/2011-10-18_VAT_Study_final_report.pdf

⁷ Šindelář, Jiří – Šindelář, Jan: Daň z přidané hodnoty a finanční služby, s. 71–75.

Obecně jsou poskytované *služby* zdaňovány DPH s nárokem na odpočet. Patří k nim i *finanční služby*. Jejich část vyjmenovaná v § 54 odst. 1 zákona o DPH s označením *finanční činnosti*, je však osvobozena od daně bez nároku na odpočet daně na vstupu. Tato daň na vstupu je proto zahrnována do nákladů poskytovatele těchto služeb.

Pojem „finanční služby“ není přitom ekvivalentní pojmu „finanční činnosti“. Mezi *finanční a bankovní služby*, které nejsou uvedeny jako finanční činnosti v § 54 zákona o DPH, a proto jsou zdaněny DPH, patří např. faktoring, vymáhání dluhů, poskytování finančního poradenství, poskytování bankovních informací nebo pronájem bezpečnostních schránek.

V § 54 odst. 2 a 3 je vymezeno, za jakých podmínek jsou od daně osvobozeny některé služby související s finančními činnostmi.

Takto složité pojetí „hranice“ mezi obdobnými finančními službami, kdy jsou jednou zdaněny a podruhé osvobozeny od daně,⁸ může vést k častým chybám. Z tohoto důvodu musel být upraven zákon o DPH v roce 2009, který jinak neumožňuje volbu mezi zdaněním finančních činností a jejich osvobozením, stejně jako v dalších dvaceti zemích EU. Pojišťovací činnosti jsou v souladu se Směrnicí DPH osvobozeny dle § 55 zákona o DPH bez nároku na odpočet daně vždy.

Klady a záporny v přístupu ke zdaňování finančních a pojišťovacích činností

Podle analýzy Bena Lockwooda, který se výše uvedenou otázkou zabýval, dosahuje úhrnná částka DPH, kterou si bankovní sektor v EU nemůže nárokovat, přibližně 33 mld. euro (tj. 825 mld. Kč) ročně. Princip fungování DPH je tak částečně zkreslen. Jaroslav Vostatek konstatuje, že neplacení DPH z finančních, ale i pojišťovacích služeb je z pohledu daňové teorie zcela

⁸ Ustanovení § 54 odst. 1 zákona o DPH vymezuje jako osvobozené od daně tyto činnosti: a) převod cenných papírů, obchodních podílů na společnostech a členství v družstvech; b) přijímání vkladů od veřejnosti; c) poskytování úvěrů a peněžních půjček; d) platební styk a zúčtování; e) vydávání platebních prostředků, zejména platebních karet nebo cestovních šeků; f) poskytování a převzetí peněžních záruk a převzetí peněžních závazků; g) otevíření, potvrzení a avizování akreditivu podle zvláštního právního předpisu; h) obstarávání inkasa podle zvláštního právního předpisu; i) směnářská činnost; j) operace týkající se peněz; k) dodání zlata České národní bance a přijímání vkladů Českou národní bankou od bank nebo od státu; l) organizování regulovaného trhu s investičními nástroji; m) přijímání nebo předávání pokynů týkajících se investičních nástrojů na účet zákazníka; n) provádění pokynů týkajících se investičních nástrojů na cizí účet; o) obchodování s investičními nástroji na vlastní účet pro jiného; p) obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem, pokud je součástí majetku investiční nástroj, s výjimkou správy nebo úschovy v oblasti investičních nástrojů; q) upisování nebo umístění emisí investičních nástrojů; r) vedení evidence investičních nástrojů; s) vypořádání obchodů s investičními nástroji; t) obchodování s devizovými hodnotami na vlastní účet nebo na účet zákazníka; u) úplatné postoupení pohledávky postoupené jiným subjektem; osvobozeno od daně není poskytování služeb, jejichž předmětem je vymáhání dluhů a faktoring; v) obhospodařování investičních fondů nebo podílových fondů podle zvláštního právního předpisu; w) vybírání rozhlasových nebo televizních poplatků; x) výplata dávek důchodového pojištění (zabezpečení) nebo vybírání opakujících se plateb obyvatelstva; y) sjednání nebo zprostředkování činností uvedených v písmenech a), b), c), d), e), f), g), h), i), j), l), m), n), o), p), q), r), s), t) a u). Srv. Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. dostupný na webu Zákony ČR onLine, <http://www.zakonycr.cz/seznamy/235-2004-sb-zakon-o-dani-z-pridane-hodnoty.html>

nesprávné.⁹ Skutečnost, že DPH není neutrální, je tudíž překážkou celkové efektivnosti finančního sektoru.¹⁰

Osvobození finančních a pojišťovacích činností od DPH

Pozitiva

- odstranění problémů při stanovení přidané hodnoty a tím vyčíslení samotné DPH z některých poskytovaných finančních služeb,
- nižší cena finančních a pojišťovacích činností poskytovaných konečnému spotřebiteli, který není plátcem DPH.

Negativa

- porušení základních principů fungování DPH, tj. zdanit konečnou spotřebu,
- porušení principu neutrality DPH,
- nevede k daňovému zvýhodnění finančních a pojišťovacích institucí,
- dochází k přenesení „nenárokovatelné“ DPH na vstupu do nákladů finančních a pojišťovacích institucí, čímž se snižuje jejich ekonomická efektivnost,
- daňový režim klade značnou administrativní zátěž na finanční a pojišťovací instituce, když musí vyčíslit jen poměrnou část nároku na odpočet prostřednictvím krátkého koeficientu, resp. uplatňují tzv. přiřazovací způsob mezi vstupy a výstupy.

Zdanění finančních a pojišťovacích činností DPH

Pozitiva

- plátcí DPH by si mohli uplatnit nárok na odpočet DPH z přijatých finančních a pojišťovacích služeb,
- příjmy z DPH by se zvýšily pouze o DPH vztahující se k přidané hodnotě uhrazené konečnými spotřebiteli, kteří nejsou plátcí DPH.

Negativa

- zvýšení nákladů veřejného sektoru, neboť jeho instituce zpravidla nejsou plátcí DPH, takže si nemohou uplatnit při pořízení těchto služeb odpočet DPH,

⁹ Vostatek, Jaroslav: Insufficient Taxes and High Subsidies in Financial Services. In: *Teoretické a praktické aspekty veřejných financí*. Praha: Oeconomica, 2012, s. 39.

¹⁰ Zee, Howell H.: A New Approach to Taxing Financial Intermediation Services Under a Value-Added Tax. International Monetary Fund, IMF Working Paper, WP/04/119, July 2004, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2004/wp04119.pdf>

- nemusí vést k výraznému nárůstu příjmů z DPH, což vyplývá z opatrnosti členských zemí EU v případě uplatnění práva opce na zdanění či osvobození finančních činností.

Zásadní otázkou pro mnohé vlády zemí EU je, zda zdaněním finančních a v případě, že by to umožňovala Směrnice DPH, i pojišťovacích činností je možné dosáhnout vyššího výnosu DPH, než je tomu v případě osvobození od daně. Podle Lockwooda (2011) je nepravděpodobné, aby DPH účtovaná neplátcům subjekty poskytujícími finanční a pojišťovací činnosti významně převýšila částky, o které si tito plátcí DPH uplatní nárok na odpočet daně na vstupu. Některé výpočty ve zprávě naznačují, že pokud by se zrušilo osvobození bankovních poplatků či provizí z transakcí, mohlo by to vést ke snížení daňových příjmů v EU až o 7 miliard eur ročně.

Určitým řešením snížení administrativní náročnosti v případě uplatnění standardního režimu zdanění finančních a pojišťovacích činností (namísto současného osvobození) by mohla být obdoba zavedení režimu přenesené daňové povinnosti, tzv. *reverse charge*. Ten je v tuzemsku uplatňován v souladu se Směrnicí DPH, a to od roku 2011 při dodání zlata, šrotu, odpadu včetně jeho zpracování, převod povolenek na emise skleníkových plynů, a od roku 2012 se rozšířil i na stavební práce. Plátcí DPH uplatňující tento režim při poskytování uvedených plnění neodvádějí DPH na výstupu, neboť povinnost přiznat a zaplatit daň má plátce, pro kterého bylo uvedené zdanitelné plnění v tuzemsku uskutečněno. Odběratel těchto služeb si může ve stejném zdaňovacím období uplatnit odpočet této daně. Výnos daně je tak neutrální. Takový režim by mohl být do českého zákona o DPH zpracován pouze v případě, že by byl uveden ve Směrnici DPH a v případě umožnění zdaňování finančních činností v České republice.

Jiný přístup ke zdanění služeb poskytovaných bankami

V řadě zemí EU je problematickost uplatňování DPH zejména u finančních činností v současné době nahrazena příjmovou daní. Například v Dánsku platí sektor finančních služeb daň z objemu mezd se sazbou 9,13 %, přičemž od roku 2013 bude sazba zvýšena na 10,5 %.¹¹

Když v roce 2009 dolehla na Evropu finanční krize, jejímž původcem byly některé banky v USA, začala se EK v říjnu 2010 zabývat myšlenkou na zavedení *daně z finančních transakcí*. Ta je snadněji realizovatelná¹². V té době začal převládat názor, že by měl finanční sektor spravedlivěji přispět k úhradě nákladů potřebných na překonání krize, protože vzhledem k osvobození od DPH podléhal dosud jen malému zdanění. Navíc se finančnímu sektoru dostalo v době krize od vlád řady zemí velmi významné finanční podpory.

¹¹ Hovorka, Jiří: Zisky bank jsou extrémně vysoké, bankovní služby by neměly být bez DPH. Měsíc.cz, 17. 3. 2011, <http://www.mesec.cz/clanky/zisky-bank-jsou-extremne-vysoke-bankovni-bez-dph/>

¹² Vostatek, Jaroslav: Insufficient Taxes and High Subsidies in Financial Services, s. 39.

Návrh směrnice Rady ze dne 28. září 2011 o společném systému daně z finančních transakcí a změně směrnice 2008/7/ES se vztahuje pouze na transakce týkající se finančních nástrojů.¹³ Hlavním cílem je, aby se finanční instituce spravedlivě podílely na nákladech krize a aby se předešlo fragmentaci jednotného trhu s finančními transakcemi. Prozatím se k zavedení této daně hlásí 10 členských zemí EU. ČR ji odmítá s odůvodněním, že tuzemské banky se na krizi v zemi nepodílely. Předpokládá se, že nová daň by mohla být zavedena od 1. ledna 2014.

Závěr

Finanční a pojišťovací činnosti v rámci aplikace DPH představují výjimku, která porušuje v případě jejich osvobození princip neutrality zdaňování. Důvodem je zejména nesnadné stanovení základu daně z některých finančních činností, zda jím má být celkový objem obchodů nebo jen zisk. Neplacení DPH z některých finančních služeb je však z pohledu teorie zcela nesprávné.

Směrnice Rady 2006/112/ES z roku 2006 proto umožňuje, aby si plátce mohl u finančních činností vybrat, zda bude tyto služby zdaňovat nebo je od daně osvobodí. Členské státy EU však dosud nejsou povinny takový výběr plátcům ve svých národních zákonech umožnit. K nim se řadí rovněž Česká republika, která do zákona o DPH zavedla v souladu se Směrnicí DPH *zdaňování finančních služeb* s nárokem na odpočet daně, avšak u vyjmenovaných *finančních činností* v § 54 je možné uplatnit pouze *osvobození od DPH bez nároku na odpočet DPH*. Pouze 6 členských zemí EU umožnilo plátcům aplikovat u finančních činností DPH namísto osvobození, avšak s omezeními kvůli možným negativním dopadům na výnos daně.

V praxi vzniká ohledně stanovení, co je a co není finanční činnost, řada nejasností. Po předchozích nezdařených pokusech novelizovat Směrnicí DPH z roku 2006 tak, aby členské státy EU byly povinny začlenit do svých národních zákonů možnost osvobození či zdaňování finančních činností plátcí DPH dle jejich uvážení, je pozornost v současné době věnována zdokonalení definic těchto činností. Tím se má nastavit jasnější hranice mezi tím, které služby mohou být ještě osvobozeny a které již finančními činnostmi nejsou a musí být stejně jako všechny jiné finanční služby zdaněny vždy. Zjednoduší se tím i stanovení základu daně. Pojišťovací činnosti nejsou předmětem změny Směrnice DPH. Mají zůstat osvobozeny i nadále. V případě umožnění zdaňování finančních činností namísto jejich osvobození není jisté, zda dopady na veřejné finance, zejména na příjmovou stranu, budou jednoznačně pozitivní, neboť plátcí DPH si budou moci z takto přijatých služeb uplatnit odpočet. Lze však konstatovat, že

¹³ Návrh směrnice Rady ze dne 28. září 2011 o společném systému daně z finančních transakcí a změně směrnice 2008/7/ES. Oficiální web Evropské unie, Přehledy právních předpisů, http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/financial_services_general_framework/mi0087_cs.htm

negativně se případné umožnění zdanění finančních činností projeví na výdajové straně veřejných rozpočtů, neboť by se veřejnému sektoru zvýšily náklady právě o výši DPH z přijatých finančních služeb. Obdobně by tomu bylo i u konečného spotřebitele – občana.

Zavedení DPH v oblasti finančních činností v České republice v souladu s platnou Směrnicí DPH představuje komplexní téma s celou řadou konsekvencí. Hlavní podmínkou však zůstává dosažení politického a odborného konsensu nejen na samotném zavedení zdanění, ale i na konkrétním legislativně – technickém řešení.¹⁴ Pojišťovací činnosti v zákoně o DPH zdanit namísto stávajícího osvobození nelze, neboť Směrnice DPH to neumožňuje.

Vzhledem k rozporuplným dopadům zdaňování finančních činností na výnosy DPH, namísto současného uplatňování osvobození od DPH, se EK zaměřila na aplikaci daně z finančních transakcí, což je jednodušejší realizovatelné v praxi. Tento přístup má zvýšit podíl bankovního sektoru na řešení důsledků nedávné finanční krize. Směrnice nabude účinnosti od roku 2014 a tuto daň bude vybírat 10 členských zemí EU.

Česká republika, stejně jako dalších šestnáct členských zemí EU, se k této formě zdanění nepřipojí. Vzhledem k tomu, že komerční banky v tuzemsku tvoří podstatnou část hrubého domácího produktu a dosahují velmi vysokého zisku, který je po zdanění jen 19 % sazbou daně z příjmů právnických osob odváděn do zahraničí, napomohlo by rychlejší konsolidaci veřejných financí zavedení buď vyšší sazby daně z příjmů, nebo zavedení daně z finančních transakcí od 1. ledna 2014. Možná je i kombinace obou přístupů zdanění služeb bankovního sektoru.

¹⁴ Šindelář, Jiří – Šindelář, Jan: Daň z přidané hodnoty a finanční služby, s. 71–75.